

zbiorowa pod redakcją A. Hulka, Państwowy Zakład Wydawnictw Lekarskich, Warszawa 1986.

7. Maruszewski M., Reykowski J., Tomaszewski J. „Psychologia jako nauka o człowieku” Książka i Wiedza, Warszawa 1967.
8. Mika S. „Studia nad postawami interpersonalnymi” Warszawa - Wrocław- Kraków- Gdańsk – Łódź. Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wydawnictwo PAN 1976.

INFLUENCE OF MUSIC AND MOTION WORKSHOPS ON INTEGRATION OF GROUP OF CHILDREN ATTENDING TO THERAPY HALL OF DISABLED CHILDREN “IKAR”

Abstract. The research was done in Therapy Hall for Disabled Children “Ikar” in Krakow. The purpose of research was to examine how music and exercises workshops influence on integration process of group of disabled children with ordinary ones. Results show that different forms of meetings (for example music and motion workshops) create positive effect on integration. Disabled children seem to be more socialized. In the same time positive social attitudes are created in normal children personalities.

ІНТЕГРАЦІЇ РУХОВИХ ЗДІБНОСТЕЙ І ПСИХОФІЗИЧНИХ ФУНКЦІЙ У ПРОЦЕСІ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ПІД ВПЛИВОМ ОЗДОРОВЧО-ПІЗНАВАЛЬНИХ ІГОР

Ігор МАКУЩЕНКО, Володимир ПРИСТИНСЬКИЙ, Тетяна ПРИСТИНСЬКА

Слов'янський державний педагогічний університет

Постановка проблеми. Ідеї зміцнення здоров'я, боротьби за довголітнє хвилювали видатних діячів науки і культури всіх часів і народів. Людство завжди цікавила проблема того, як долати несприятливі умови навколишнього середовища, зміцнювати і зберігати фізичне здоров'я, прожити довге і творчо активне життя. Розуміння використання фізичних вправ з цією метою сягає корінням у глибину віків.

Актуальною ця проблема залишається і в наш час, особливо по відношенню до дітей, рівень рухової активності яких, а значить і загальний стан здоров'я, з кожним роком погіршуються. У зв'язку з цим, на сучасному етапі реформування системи загальноосвітніх шкіл, одним із головних чинників її успішності слід вважати забезпечення навчально-виховного процесу новітніми технологіями і методами навчання, які сприяли б реалізації гармонійно розвиненої особистості. Вважається безумовним те, що одним з найдавніших методів передачі певних знань, розвитку життєво важливих рухових навичок і вмінь є гра. Універсальність гри обумовлена доступністю і легкістю засвоєння правил, відсутністю виражених вікових, статевих, фізичних, релігійних, етнічних обмежень. Гра виступає важливим засобом виховання навчання дітей, особливо молодшого шкільного віку. У цей період, саме гра становить головний зміст життя дитини, є провідним етапом її діяльності. Розв'язання конкретних практичних завдань з метою подальшої оптимізації навчально-виховного процесу

школярів початкової школи вбачається насамперед у компонентно-структурному розгляданні процесів інтеграції рухових і пізнавальних здібностей на основі використання оздоровчих рухливо-пізнавальних ігор.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В даний період часу спостерігається тенденція до розуміння гри як виду рухової діяльності людини. Рухливі ігри належать до таких проявів діяльності, в яких яскраво виражено роль рухів, пізнавальних і активізаційних процесів. За даними літературних джерел [1, 2, 4, 5] у грі дитина виявляє більше довірливості, більше запам'ятовує, далі стрибає, швидше бігає, ніж у ситуаціях навчального завдання. Аналіз результатів багатьох досліджень свідчить про те, що активність дитини проявляється не тільки в рухливих, але й в пізнавальних іграх, трудових іграх, тобто гра є формою активного відображення дитиною навколишнього середовища і життя. Гра є оперуванням знаннями, засобом їх уточнення і збагачення, шляхом розвитку пізнавальних здібностей та моральних якостей дитини.

Складність і суперечливість умов ігрової діяльності привертала щільну увагу вчених-науковців і дослідників [1-5]. Універсальні закономірності гри дають змогу широким застосуванню їх для успішного розв'язання важливих освітніх і виховних завдань. Отже гра, як вид діяльності, спрямована на пізнання дитиною навколишнього світу шляхом активної співучасті у праці і повсякденному житті. У грі досягає мета гри. Наслідком гри є глибокі уявлення дитини про життя і діяльність людини, про їх обов'язки, думки, турботи. Це також виховання товариських почуттів, поваги до людей, різноманітні пізнавальні інтереси та розумові здібності, які активно розвиваються в ігровій діяльності. Найважливіший результат гри – це висока задоволеність дитини самим її процесом, що в більшій мірі відповідає її потребам і можливостям активного пізнання навколишнього світу [3, 4].

Інтеграцію пізнавальних процесів і рухової активності дітей слід вважати основою активного фізичного та інтелектуального розвитку. За даними багатьох джерел, близько 30% першокласників мають відхилення у стані фізичного і психічного здоров'я, а серед випускників шкіл таких дітей вже понад 80%. Дані результати порівнюються з думками багатьох відомих науковців, дослідників, вчителів фізичної культури і валеології, а також підтверджують наші особисті спостереження, які свідчать про необхідність подальшого удосконалення навчально-виховного процесу в школі.

У зв'язку з цим, метою роботи на даному етапі дослідження є визначення і вивчення ефективності впливу оздоровчих рухливо-пізнавальних ігор на зміни, що відбуваються у розвитку рухових і пізнавальних процесів дітей молодшого шкільного віку.

Вклад основного матеріалу. Дослідження проводилось на базі навчально-виховного комплексу "Школа – позашкільні заклади" загальноосвітніх шкіл №8, №9 м. Славське Донецької області та виконується відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри теоретичних, методичних основ фізичного виховання і реабілітації Донецького державного педагогічного університету. Всього у дослідженні взяли участь 65 дітей віком 6-8 років. Для реалізації завдань дослідження були використані наступні методи: ретроспективний аналіз літературних джерел, вивчення і аналіз власного психолого-педагогічного досвіду, метод експертних оцінок, метод тестів, експериментальні спостереження, методи математичної статистики.

Методологічною основою розробленої методики уроків фізичної культури та виховання в експериментальних групах склало положення про те, що рухливі ігри є найбільш ефективним засобом навчання і виховання дітей, коли інтелектуальний розвиток

органічно поєднується з руховою активністю. Рухова активність – це нагальна потреба дитячого організму і вона є важливим стимулятором практично всіх психофізичних функцій умовою нормального інтелектуального і фізичного розвитку. Руховий аналізатор посідає особливе місце у розвитку діяльності мозку, а тому пізнавальні здібності різко знижуються, якщо діти позбавлені можливості активно рухатись. Рухи впливають на функції серцево-судинної системи, збільшують кількість кровоносних судин у мозку, забезпечуючи таким чином постачання достатньої кількості кисню й поживних речовин. Для мозку дитини вкрай необхідна дидактична новизна й рухова стимуляція, які по суті і забезпечують ефективність процесу навчання. Висока дидактична цінність змісту оздоровчих рухливо-пізнавальних ігор забезпечувалась насамперед сюжетно-рольовими функціями, коли діти уявляють, запам'ятовують і відтворюють функціонування окремих процесів, які відбуваються в організмі людини; як здійснюється взаємодія організму з зовнішнім світом (тобто створюються активні умови для розвитку спостережливості, пам'яті, мислення, уяви на фоні достатньо високої рухової активності).

Для прикладу наводимо зміст однієї з технологічних карток оздоровчої рухливо-пізнавальної гри.

Назва: "Вітамінки"

Тема: Роль вітамінів у зміцненні здоров'я та збереженні працездатності людини.

Пізнавальна мета: Ознайомити учнів з поняттям „Вітаміни”, пояснити їх роль у підтриманні нормальної життєдіяльності організму.

Рухова мета: Сприяти розвитку спритності, швидкості.

Зміст гри: За командою діти шикуються в шеренгу, а потім стають у коло в центрі якого знаходяться спеціальні фішки, в яких приховані назви вітамінів (А, В, С, D, Е, К, РР). Кількість фішок на одну-дві менше кількості дітей. Учасники рухаються по колу, а почувши слова ведучого: “Швидко бігай, не зивай, „вітамінку” вибирай!” – намагаються вхопити фішку-„вітамінку”. Гравець, який не встигає взяти „вітамінку”, занедужує” і, якщо не встигає виголосити речитатив - скоромовку – “Овочі та фрукти як основні джерела вітамінів, що необхідні для здоров'я” - вибуває з гри. Потім гра поновлюється, але з меншою кількістю учасників. Під час перерв дітей знайомлять з основними продуктами харчування, які містять найбільшу кількість вітамінів.

У кінці гри (або уроку) визначаються переможці. Здійснюється коротке опитування гравців з метою кращого засвоєння набутих знань.

Аналізуючи дані, що були отримані наприкінці етапу дослідження, слід відмітити більш високі темпи зрушення у розвитку психофізичних функцій в експериментальних групах (в середньому на 40,2%) у порівнянні з контрольними (в середньому на 14,8%), а також показників розвитку пізнавальної діяльності – відповідно на 47,5% та 12,9%, що є статистично достовірним значенням.

Позитивна динаміка також спостерігалась при узагальненні результатів показників, що характеризують розвиток пізнавальних процесів, а саме: уваги – на 33,3% (у контрольних групах – на 12,8%); пам'яті – на 8,9% (у контрольних групах – на 7,1%); мислення – на 26,4% (у контрольних групах – на 15,7%); мовлення – на 6,9% (у контрольних групах – на 1,9%).

Таким чином, використання оздоровчих рухливо-пізнавальних ігор у поєднанні з різними видами фізичного навантаження є ефективним засобом в оптимізації навчально-виховного процесу не тільки на уроках фізичної культури, але і валеології, де особливе місце займає оздоровчо-рухова частина, реалізація якої передбачає врахування принципу превентивності, закладеному в “Концепції безперервної

геологічної освіти в Україні". Тобто передбачає упереджувальне повідомлення геологічних знань, формування рухових умінь і навичок.

Висновки

Аналіз і узагальнення даних літературних джерел, результати проведених досліджень і дослідження дозволяють відмітити наступне:

1. Реалізація взаємозв'язку інтелектуального, морального, естетичного, фізичного у вихованні дитини є невід'ємною складовою частиною практично всіх відомих систем виховання. "Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту" (2004) визначає проблему збереження здоров'я дітей як одну з пріоритетних. Держава прагне забезпечити у навчально-виховних закладах України сприятливі умови для навчання і виховання гармонійно розвинутої і здорової особистості.
2. Оздоровчі рухливо-пізнавальні ігри слід вважати ефективним способом активізації та інтеграції рухливо-пізнавальних процесів, основною метою яких повинно бути розуміння необхідності навчати в процесі руху та за допомогою рухів.

Перспективами подальших досліджень у даному напрямі слід вважати подальше наукове обґрунтування інтеграції рухових і пізнавальних процесів дітей у взаємозв'язку уроків фізичної культури, валеології з іншими навчальними предметами.

Література

- Бірюкова Т. Фізична культура і розвиток вищих психічних функцій // Молода спортивна наука України: Зб. наук. пр. з галузі фізичної культури та спорту. Вип. 7: У 3-х т. – Львів: НВФ "Українські технології", 2003. – Т.1. – С. 15 – 17.
- Бірюкова М.М. Двигательная активность и развитие функций мозга у ребенка. – М.: Просвещение, 1973. – 144 с.
- Бірюкова Р.П. Современные психотехники развития самосознания (на примере групп "четвертого пути") // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: Зб. наук. пр. за ред. С.С. Єрмакова. – Харків: ХДАДМ (ІІІІ), 2004. – С. 91 – 96.
- Бірюковський В.Н., Григоренко В.Г. Дифференціально-інтегральний підхід в профілактиці психічного і фізичного утомлення: Науч.-метод. пособие. – Харків, 1992. – 98 с.
- Бірюковська І.С. Развитие мышления школьников. – М.: Просвещение, 1980. – 53 с.

PROCESS OF INTEGRATION OF IMPELLENT ABILITIES AND PSYCHO-PHYSICAL FUNCTIONS IN DEVELOPMENT OF CHILDREN UNDER INFLUENCE OF IMPROVING-COGNITIVE GAMES

MAKUSHENKO, Volodymyr PRYSTYNSKY, Tetyana PRYSTYNSKA

Slaviansk State Pedagogical University

Abstract. Intellectual education of schoolboys should be integrated organically with impellent mobile - cognitive games promote development of functions of a brain, the central nervous system and internal bodies, enrich the child with new sensations, help to learn itself, the organism.

Key words: improving - cognitive games, integration, psychophysical functions.